

SÖYLENCEDEN DÜŞÜNBİLİME KIBRIS'LI AFRODİT- HESİODOS'TAN PROKLOS'A BİR AŞK VE GÜZELLİK TANRIÇASININ ÖYKÜSÜ

*Yrd. Doç. Dr. Didem Demiralp
Gazi Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
didemd@gazi.edu.tr*

Abstract: Golden Aphrodite... Aphrodite Ourania... Or Aphrodite the Cyprian... These were among the epithets of the Olympian goddess of love and beauty in Ancient Greece... According to Hesiod's "Theogony"; she was born from the sea foam... After Cronus cut off the genitals of his father, Uranus -the god of heavens-, he threw them into the sea and Aphrodite was born from the foam... And then she landed on Cyprus... In "Iliad"; Aphrodite was sided with the Trojans... The story of the goddess was told many times after Hesiod and Homer... Today, it is very interesting to see how Proclus, one of the thinkers of the late antiquity -also one of Plato's successors- interpreted the myth of Aphrodite in Hesiod and Homer... Proclus interpreted the story of the goddess allegorically according to the tradition of Neo-Platonism and settled Aphrodite within his theology...

Keywords: Aphrodite, Cyprus, Hesiod, Proclus, allegory.

Özet: Altın Kemerli Afrodit... Göksel Afrodit... Ya da Kıbrıs'lı Afrodit... Eski Yunan'da, bu sıfatlarla nitelendirilmiş Olympos'un aşk ve güzellik tanrıçası... Hesiodos, "Tanrıların Doğuşu"nda; Afrodit'in, denizin köpüklerinden doğduğunu söylüyor... Gök tanrı Uranos'un, oğlu Kronos tarafından kesilen hayâları, denize düşünce, Afrodit doğuvermiş... Köpüklerin arasından sıyrılıp karaya ayak bastığı yer ise Kıbrıs imiş... "İlyada"da; Troyalılar'ın yanında yer alan Afrodit, Hesiodos ve Homeros'un ardından da sayısız anlatıya konu olmuş... Asıl ilginç olan ise; Geç Antik Çağ düşünürü ve Platon'un ardullarından olan Proklos'un, Hesiodos ve Homeros'ta anlatılan Afrodit söylencesine getirdiği yorum... Düşünür, Yeni-Platoncu geleneği sürdürerek Afrodit'in öyküsünü alegorik -simgesel- olarak yorumlamış ve tanrıçaya kendi tanrıbilim anlayışında bir yer vermiş...

Anahtar Kelimeler: Afrodit, Kıbrıs, Hesiodos, Proklos, alegori.

1. GİRİŞ

Afrodit... Eski Yunan'ın aşk ve güzellik tanrıçası... Bir yandan tanrılar arasındaki aşk ilişkilerinden sorumlu olmuş o... Öte yandan insanlar arasındaki... Ve hatta doğada sevgiye dair ne varsa, hepsi Afrodit'in işiymiş¹⁶. Aşkla, sevgiyle, üremeye ilgili bir tanrıçaya yakıştıramamış anlaşılabilir şairler, tek bir ana- babayı... Bu yüzden iki farklı rivayet varmış Afrodit'in doğuşuna dair... Bir görüş¹⁷; denizin köpüklerinden doğduğunu söylüyor onun... Kıbrıs adası yakınında... Gök tanrı ile toprak ananın kızı olarak... Başka bir görüş ise¹⁸; Olympos'un¹⁹ efendisinin²⁰ kızı olduğu yönünde...

Ama sadece aşk konusunu işleyen, aşktan beslenen öykülerin başkahramanı olmakla kalmamış Afrodit... Kimi düşünürlerin de kafasını kurcalamış bu "aşk"ı, "sevgi"yi, "güzelliği" kişileştiren tanrıça...

Bizim bu çalışmada gayemiz; söylenceden düşünbilime Kıbrıs'lı Afrodit'in izini sürmek... Çıkacağımız bu yolculukta, önce Kıbrıs'a uğrayacak ve tanrıçaya Kıbrıs'lı niteliğini kazandıran hikâyeleri okuyacağız... Daha sonra ise mitos geleneğini sürdüren şairlerin²¹ elinden çıkan Afrodit'e dair dizelerin, Yeni-Platoncu²² düşünce evrenine dalmış bir filozofun²³ zihninde nasıl bambaşka anlamlar kazanabildiğine tanıklık edeceğiz...

2. KIBRIS'LI AFRODİT'E DAİR

¹⁶ Kimi zaman da eşlikçisi -ya da oğlu- olan aşk tanrısı Eros'un aracılığıyla yaptığı.

¹⁷ Arkaik Çağ'ın destan şairi, Boiotya'lı Hesiodos'a göre. Günümüze ulaşan iki şiirinden biri; Afrodit'in doğuşunu da anlattığı "Theogonia" ya da "Tanrıların Doğuşu"dur. Eser 1022 dizeden oluşup, tanrıların soy ağacını betimler (Speake, 1994: 312).

¹⁸ "İlyada" ve "Odysseia" destanlarının şairi, Smyrna'lı -İzmir- Homeros'a göre.

Şair; yirmidört kitaptan oluşan "Odysseia"nın Sekizinci kitabında, destanın karakterlerinden biri olan ozan Demodokos'un ağzından, tanrıçanın Paphos'taki tapınağına vurgu yapmaktan da geri durmaz.

¹⁹ Yunanistan'ın en yüksek dağı. Eski Yunan'da tanrıların evinin, Olympos'un zirveleri olduğuna inanılıyordu.

²⁰ Baş tanrı Zeus. Afrodit, onun, Okeanos tanrının kızı Dione ile evliliğinden doğmuştur.

²¹ Hesiodos ve Homeros.

²² Kendilerini, Klasik Çağ'ın idealist filozofu Platon'un (İ.Ö 429- 347) mirasçısı kabul eden bir grup düşünürün başlattığı felsefe hareketi; Yeni- Platonculuk olarak bilinir. Kurucusu -İskenderiyeli- Ammonius Sakkas sayılsa da, daha çok onun öğrencisi Plotinos'un, ana ilkesi "türüm" (varlıkların oluşumu) olan felsefi öğretisiyle anılan felsefe okuludur. Platon felsefesinin bir yandan Pythagoras ve Aristoteles felsefeleriyle öte yandan Stoacı öğretiler ve dönemin dinsel inançlarıyla (özellikle doğu dinleri ile Hıristiyanlık) harmanlanmasıyla oluşan ve İ. S. 3. yüzyılda ortaya çıkıp üçyüz yıl süren bir düşünce hareketidir. En önemli temsilcileri; Plotinos'tan başka Porphyrios, Iamblikhos ve Proklos'tur. Yeni-Platonculuk; çoktanrıcılığın (paganizm), evrenin tutarlı bir imgesini ve insanın ondaki yerini kurgulayarak, kurtuluşa nasıl ulaşacağını açıklama çabasıdır (Güçlü vd., 2003: 1597).

²³ Byzantion -İstanbul- doğumlu Proklos (412-485). Eğitimini Likya bölgesindeki Ksanthos -Kınık- ve Mısır'daki Aleksandria -İskenderiye- kentlerinde tamamladı. Yirmi yaşından önce Atina'ya giderek, Syrianos ve Plutarkhos gibi devrin ünlü Platoncuları'ndan dersler aldı. Plutarkhos'un ardından, İ.S 485'teki ölümüne dek okulun başında kaldı. Proklos, Hıristiyanlığa karşı çok tanrıcılığı savunmuş, bunu da Antik Çağ'ın felsefi ve dîni geleneklerini tek bir sisteme indirgeyerek yapmıştı. Yoğun bir edebi faaliyet sürdürmüş ve -matematikten gökbilime, dilbilgisinden tanrıbilime- felsefenin hemen her dalında yazmış olan Proklos'un eserleri arasında başta Platon felsefesiyle ilgili olan çalışmaları yer alır. Bunlar; Platon'un Alkibiades, Kratylos, Parmenides, Devlet ve Timaios başlıklı diyalogları üzerine kaleme aldığı yorumlar ile Platoncu Tanrıbilim'dir (Seyffert, 1957: 517).

Paphos²⁴ ya da Baf... Kıbrıs'ın güneybatısında bir kıyı şehri... Ve bu kıyı kentinin hemen sahil şeridinde yer alan bir kaya... Antik Çağ'da, isimleri Afrodit ile birlikte anılan iki yer... Bir yanda kuruluş efsanesinde tanrıçanın ismi geçen ve onun en eski tapınaklarından birine ev sahipliği yapmış olan bir kent... Diğer yanda Afrodit'in denizin bağrından, köpüklerin arasından sıyrılarak karaya ilk ayak bastığı kayalık... Afrodit'e Kıbrıslı sıfatını kazandıran, Afrodit'i Kıbrıs'lı olarak taçlandıran iki mahal...

2.1. Bir Kentin Kuruluş Efsanesi/ Bir Aşk Masalının Kahramanları

Söylenceye göre²⁵; Pygmalion adlı Kıbrıs'lı bir heykeltıraş yaşarmış vaktiyle... İşi gücü sanatıyla uğraşmış... Kadınlardan da nefret edermiş... Yine de bir gün, bir kadın heykeli yapmış fildişinden... (Şekil 1) Bembeyaz... Öyle güzelmiş ki bu kadın, genç adam, kendi yaratısına tutuluvermiş... Onu adeta bir canlı imiş gibi, öpüp kokluyor, sarıp sarmalıyormuş... Bu arada Venüs²⁶ bayramı gelmiş çatmış... Herkes tanrıçayı kutluyormuş, törenlerle, şölenlerle, ezgilerle... Pygmalion Venüs'ün tapınağına gitmiş ve yakarmış tanrıçaya... Karşısına, tıpkı kendi yaptığı heykele benzeyen bir kadın çıkarsın diye... Sonra evine dönmüş ve gönlünü kaptırdığı cansız varlığı önce bir müddet hayranlıkla seyretmiş, sonra da öpmüş... Ama bu sırada bir sıcaklık hissetmiş o dudaklarda... Yavaş yavaş canlanıvermiş heykel sonra... Gencin dualarını duyan Venüs ona acımış ve heykele hayat vermiş... Galateia²⁷ adını alan genç kadınla evlenmiş Pygmalion... Bir oğulları olmuş sonra Paphos ismini verdikleri... Sonraları kendi adını verdiği kenti de o kurmuş... Başka bir rivayete göre ise²⁸; çiftin bir de kızları olmuş... Metharme... Paphos şehrini kuran da -bir görüşe göre- onun kocası olan Kinyras imiş... Üstelik yalnız kenti kurmakla kalmamış ama Afrodit için devasa bir de tapınak inşa ettirmiş²⁹ ...

2.2. Gökyüzünün Kızı/ Denizin Bağrından Doğan Kıbrıs'lı

Uranos ve Gaia ya da Gök tanrı ve Toprak ana... Gökyüzünü ve yeryüzünü kişileştiren iki devasa varlık... Hesiodos; onların birleşmesinden doğduğunu söylüyor dağların, denizlerin... Ve bir de devlerin³⁰ ... Her biri doğaüstü... Muazzam kuvvetli... Kötü niyetli Kronos da var tabii... Toprağın bağrından doğan... Ama babaları nefret etmiş bu güçlü kuvvetli evatlardan... Saklamış toprağın içine -doğar doğmaz- her birini... Öfkelenmiş toprak ana... Bir tırpan yapmış ve vermiş Kronos'un eline... Babasını cezalandırsın diye... Bir gece yeri sarıp sarmaladığında gökyüzü, saklandığı

²⁴ Ya da Eski Paphos.

²⁵ Romalı şair Ovidius'un (İ.Ö. 43- İ.S. 17) onbeş kitaplık "Dönüşümler" şiirindeki anlatısı.

²⁶ Afrodit'in diğer -Roma'daki- ismi.

²⁷ Süt gibi beyaz anlamındadır.

²⁸ Helenistik Çağ'da yaşamış gramer uzmanı ve tarihçi Apollodoros'a atfedilen "Bibliotheka" adlı mitoloji ansiklopedisinde.

²⁹ Yunanlı seyyah Pausanias'a (İ.S 2. yüzyıl) göre; Afrodit tapısı, Kıbrıs'a Suriye'den gelmişti. Fakat daha muhtemel olan, kültün, Fenike'den gelmiş olabileceğidir. Bunun yanında tanrıçanın tapınağının, Yunanistan'dan gelen Mikenler tarafından İ.Ö 12. yüzyılda yapıldığı bilinmektedir. Paphos ve çevresinde bulunan ve en eskileri İ.Ö 3. bine tarihlendirilen kadın figürleri ve muskalar ise adada Yunanlıların gelmesinden çok daha önceleri, Doğu ve Ege kültürlerinin karışımını yansıtan bir bereket tanrıçasına tapınıldığını göstermektedir.

³⁰ Titanlar ve Kykloplar.

pusudan çıkıvermiş Kronos, elinde tırpanıyla... Kesivermiş babasının hayâlarını... Fırlatmış dalgalı denize... “Ak köpükler çıkan hayâlardan bir kız doğdu” diyor şair... (Şekil 2) Kıbrıs'ta kayaya çıkmış o... Kythera'ya³¹ uğradıktan sonra... Nerede yürüse, orada bitivermiş yemyeşil çimenler... Tanrılar ve insanlar ona Afrodit demişler... Köpükten³² doğduğu için... Kıbrıs'lı demişler³³ bir de Orada toprağa ayak bastığı için... (Hesiodos, 2010: 14- 15).

Şekil 1:
Pygmalion ve Galateia
Edward Burne-Jones (1833- 1898)
[\(http://www.google.com.tr/images/\)](http://www.google.com.tr/images/)

Şekil 2:
Venüs'ün Doğuşu
Sandro Botticelli (1445- 1510)

3. HESİODOS'TAN PROKLOS'A KIBRIS'LI AFRODİT. BİR SÖYLENCİYİ SİMGELER -ALEGORİ-³⁴ BAĞLAMINDA AÇIKLAMA ÇABASI

3.1.Söylenceler ve Simgeler/ Eski Yunan Düşünürlerinin Hesiodos ve Homeros Şiirine Yaklaşımı

³¹ Yunanistan'ın güneyinde ada.

³² Eski Yunanca “Aphros” köpük demektir.

³³ Afrodit'i Kıbrıs'lı -Kypros'lu- olarak nitelendiren eserlerden bir grubu da; İ.Ö 7. yüzyılla İ.Ö 5. yüzyıl arasında şekil aldığı düşünülen, tanrılara övgü niteliği taşıyan ve “Homeros İlahileri” olarak bilinen otuzüç tane şiir arasında yer alır. Şiirlerden, tanrıça onuruna yazılan Beşinci, Altıncı ve Onuncu'su, Afrodit'i Kıbrıs'lı olarak kutlar. Geç Helenistik ya da Erken Roma Dönemi'nde oluşturulan ve “Orfeus İlahileri” olarak bilinen dinî nitelikli seksenyedi şiirden, Afrodit onuruna yazılan ellidördüncüsü de, tanrıçayı Kıbrıs'lı olarak selamlar.

³⁴ Bir öykü, oyun, resim, vb.de yer alan karakter ya da olayların bir düşünce ya da niteliği simgelemeleri. Gerçek, kötü, ölüm, vb. Sözcüğün Antik Yunan'ın felsefî terimleri arasında da yeri vardı. Buna göre; söylenen sözden başka anlam kastedecek şekilde konuşmak, söylenen sözden başka anlam çıkaracak şekilde ifade etmek ya da yorumlamak anlamına gelir. “Allegoria” sözcüğü, İ.Ö 1. yüzyıldan itibaren bir metnin karmaşık yorumunu ifade etmek için kullanılmıştı. Daha erken dönemlerde ise; “gizli anlam” ya da “temelde yatan anlam”ı ifade etmek üzere “hyponoia” kelimesi kullanılıyordu (Peters, 2004: 34).

Hesiodos ve Homeros. Olympos'un insanî niteliklere bürünmüş -antropomorf-tanrılarının dünyasına şekil veren³⁵ iki büyük şair. Öte yandan bu iki büyük ozanın Eski Yunan kültürüne olan katkısını, yalnızca kutsal olanın temelini oluşturmada oynadıkları rol ile sınırlamak olanaksızdır. Özellikle Homeros'un, hayatın hemen her alanında bilgi sahibi olduğu düşünüldüğünden³⁶, şiirleri, çağın eğitim sisteminin vazgeçilmez unsurları arasında yer alıyordu.

Bununla birlikte Eski Yunan'da entelektüel düşüncenin doğuşu³⁷ ile birlikte, özellikle evrendeki oluşumları mantıklı bir yolla açıklamayı seçen kimi düşünür veya filozoflar, algıladıkları çeşitliliğinin nedenini, Olympos'lu tanrıların işi olarak görmüyorlardı. Hatta tanrıları insanî niteliklere sahip varlıklar olarak düşünmek bile saçmaydı. Ksenophanes³⁸, Herakleitos³⁹, Parmenides⁴⁰ ve Empedokles⁴¹ bu görüşü benimsemişlerdi. Bu durum, düşünürlerin, Hesiodos ve Homeros'a farklı bir bakış açısıyla yaklaşmasına neden oldu. Başka bir ifadeyle; onlar, şiirlerde resmedilen dünyaya simgeler -alegori- bağlamında anlam vermeyi seçtiler. Anaksagoras⁴², İlyada ve Odysseia'nın konusunun⁴³ erdem ve adalet olduğunu söylerken; Metrodoros⁴⁴, Homeros'un şiirlerinde tasvir edilen tanrıların ve kahramanların aslında var olmadıklarını iddia etmişti. Şair, onları yalnızca sanat kaygısıyla ortaya koymuştu⁴⁵.

³⁵ Halikarnassos'lu -Bodrum- tarihçi Herodot'a göre; "Homeros ve Hesiodos, tanrıların soy zincirini tertiplemiş, onların sıfatlarını, görevlerini, kendilerine özgü niteliklerini belirtmiş, görünüşlerini anlatmışlardır..." (Herodotos, 1991: 120).

³⁶ Komedya yazarı Aristophanes'e (İ.Ö 445- 385) göre; "... Erlerin saf halinde durma şekillerini, kahramanlık öykülerini, silahlanma biçimlerini Homeros'tan öğrendik..." (Aristophanes, 1946: 53). Platon ise; sadece tanrısal bir esinle konuştuğunu savunduğu Homeros'ta "... Günlük işlere hem de onların girdilerine çıktıklarına dokunur parçalar olduğunu..." (Platon, 1996: 270) söylüyor.

³⁷ İ.Ö 7. ve 6. yüzyıllarda Batı Anadolu'nun Miletos -Balat- kentinde yaşamış olan Thales, Anaksimandros ve Anaksimenes'in başlattığı düşünce hareketi. "Doğa felsefesi" olarak adlandırılır. Thales'e göre; her şeyin kaynağı "su"ydü. Anaksimandros'a göre ise; "sonsuzluk-apeiron". Öte yandan Anaksimemes, evrendeki oluşumların temelinde "hava"nın bulunduğunu düşünüyordu.

³⁸ Kolophon'lu- Değirmendere- düşünürü göre; "... Hepsini tanrılara yüklediler Homeros ile Hesiodos, ne kadar ayıp ve kusur varsa insanlar yanında. Çalma, zina etme ve birbirini kandırma. Ölümlüler, doğduğunu sanıyorlar tanrıların, kendileri gibi giyimleri ve sesleri olduğunu. Elleri olsaydı öküzlerin, atların ve aslanların yahut resim ve iş yapabilselerdi insanlar gibi, atlar atlara, öküzler öküzlere benzer tanrı tasvirleri çizerler ve vücular yaparlardı..." (Kranz, 1984: 53).

³⁹ Ephesos'lu -Selçuk- düşünür.

⁴⁰ Elea'lı -Velia- düşünür.

⁴¹ Akragas'lı -Agrigento- düşünür.

⁴² Klazomenai'lı -Kılızman- düşünür.

⁴³ "İlyada"; Troya savaşının hikâyesidir. "Odysseia"ise; Yunanlı yiğit Odysseus'un, Troya savaşının ardından yurduna dönüşünü anlatır.

⁴⁴ Lampsakos'lu -Lapseki- düşünür.

⁴⁵ Erken Hristyanlık dönemi yazarı ve ilâhiyatçısı Tatianus diyor ki: "Lampsakos'lu Metrodoros'a göre; Hera, Athena ve Zeus doğanın tözleriymiş. Hektor, Akhilleus, Agamemnon, Helena ve Paris'in yanında tüm Yunanlı ve barbarlar da aynı tabiatın pay almışlar. Şiire konu olan kahramanlar ise - öyküde yer almak dışında- aslında hiç varolmamış". Metrodoros'un alegorik Homeros okumasında; tanrılar mikrokozmos'un (insan), kahramanlar makrokozmos'un (evren) simgeleridir. "Agamemnon göğün üst kısmında bulunan parlak hava, Akhilleus güneş, Helena toprak, Paris hava, Demeter karaciğer, Diyonizos dalak, Apollon ise safra kesesi imiş" (Califf, 2003: 23).

Kendilerinden önceki düşünürlerin izinden giden Helenistik Çağ'ın⁴⁶ Stoacı filozofları da⁴⁷ Hesiodos ve Homeros'un söylenceler dünyasını, simgesel düzeyde açıklamayı tercih etmişlerdi⁴⁸.

Platon'un da haberdar olduğu⁴⁹ bu görünümün altında yatan neden, düşünürlerin, kendi öğretilerini, halk arasında hayli sevilen ve iyi bilinen şiirler aracılığıyla yayma arzusuuydu.

Öte yandan Pythagoras'tan⁵⁰ Platon'a, Aristoteles'ten⁵¹ Stoacılık'a uzanan felsefi düşünce geleneğini, antik gizem dinleriyle⁵² bağdaştırıp Yeni-Platoncu düşünceye biçim veren Porphyrios⁵³ ve Proklos gibi düşünürlerin, Hesiodos ve Homeros'un tasvir ettiği dünyaya simgeler bağlamında anlam vermelerinin bir nedeni daha vardı. Onlar; yalnızca öğrencileri olmakla övündükleri Platon'u değil ama Hesiodos ve Homeros'u da birer tanrıbilimci olarak kabul etmişlerdi. Yani; tıpkı Platon gibi⁵⁴ Hesiodos ve Homeros da en yüce hakikati görmüşlerdi⁵⁵. Öte yandan; anlatılarında, dinleyicilerinin anlayabileceği bir dilden faydalanmak durumundaydılar. Bu yüzden de; ilâhi bir esin sonucu algıladıkları değişmez gerçeği, üstü kapalı ifadelerle -simgelerle- dile getirmişler, adeta gizlemişlerdi. Yeni-Platoncu düşünürün yapması gereken; bu sır perdesini aralamaktı.

3.2.Bir Söylenceyi Yeni- Platoncu Gelenekle⁵⁶ -Simgeler Aracılığıyla-Bağdaştırma Çabası. Proklos'un Düşünce Evreninde Afrodit'in Yeri⁵⁷.

⁴⁶ İ.Ö 323- 31.

⁴⁷ Kition'lu -Larnaka- Zenon'un takipçileri.

⁴⁸ İ.S 1. yüzyılda "Yunan Tanrıbilim Geleneğinin Özeti"ni kaleme alan Stoacı Kornutus'un ifadesine göre; Homeros ve diğer şairlerin öykülerine konu olan söylenceler, "... Eskilerin, dünya hakkında bilgi sahibi ve felsefe yapmaya da yetenekli olduğunu imliyordu. Ancak onlar, bunu, simge ve bilmeceler aracılığıyla yapmışlardı..." (Lamberton ve Keaney, 1992: 56).

⁴⁹ Çocuk ve gençlerin tanrılar hakkında yalan yanlış bilgiler öğrenmemesi gerektiğini savunan düşünür, Homeros şiirini, kendi ideal devletine almamıştı. "...İster açık, ister gizli kapaklı olsun, bütün masallar uzak kalsın şehrimizden. Çünkü çocuk açığı, gizli kapaklıyı ayırt edemez..." (Platon, 1995: 69)

⁵⁰ Samos'lu -Sisam- düşünür.

⁵¹ Stageira'lı -Stagira- düşünür.

⁵² Babil kökenli dini metinler olup, Helenistik Çağ'da derlenen "Kalde Kehânetleri" ile Trakya'lı efsanevî ozan Orpheus'a atfedilen, evrenin doğuşunu anlatan ve yirmidört şiirden oluşan "Orpheus Rapsodileri".

⁵³ İ.S 232- 305. Homeros'un; "Odyssea"nın Onüçüncü kitabında tasvir ettiği "Su perileri - Nympha'lar" mağarasını, içerdiği unsurlar ve yer aldığı doğal çevreyle birlikte, simgeler bağlamında açıklamıştı.

⁵⁴ Yeni- Platoncular'ın Platon'un tanrıbilimci olduğu iddiası; sadece düşünürün kaleme aldığı diyaloglardaki ifadelerine dayanmıyordu. Onlar; Yeni- Platoncu düşünceye biçim veren unsurlar arasında yer alan Kalde Kehânetleri'nin de Platon'un ifadelerini naklettiğini düşünüyordular (Brisson, 2004: 94).

⁵⁵ Hesiodos ile Homeros; şiirlerine, tanrısal varlıklar olan Musalar'a -esin perilerine- seslenerek başlarlar.

⁵⁶ Yahut tanrıbilim. Yeni- Platonculuk'un ilk unsuru; "Bir" (to Hen)dir. Her şeyi meydana getiren - birleştirici- bir güçtür. Evrensel düzeyde bir yaratıcı olduğundan, varlığın ve düşüncenin ötesindedir. "Bir" aynı zamanda "İyi"nin de kaynağıdır. "Tanrısal Akıl" (Nous) ise; Yeni- Platonculuk'un ikinci unsurudur ve "Bir" tarafından yaratılmıştır. "Bir" onun aracılığıyla düşünür ve varlığın özünü - Platon'da form ya da idea- onun aracılığıyla meydana getirir. Yeni- Platonculuk'un üçüncü unsuru olup "Tanrısal Akıl" tarafından yaratılan "Dünya Ruh" ya da Psykhe ise; "Tanrısal Akıl"ın

A. Afrodit'in Doğuşu/ Efsane ile Gerçek

Hesiodos; Gök tanrı Uranos'un, Toprak ana Gaia ile birleştiği sırada, oğlu Kronos tarafından hadım edildiğini, kesilen hayâların denize düştüğünü ve Afrodit'in doğduğunu söylemişti. "... Ak köpükler çıkan hayâlardan bir kız doğdu... Tanrılar ve insanlar onun ismini Afrodit koydular. Köpükten doğduğu için..." diyordu şair.

Öte yandan Proklos'a göre⁵⁸; Afrodit'in doğduğu köpük, cinsel tatmin sırasında akan spermaya işaret ediyor. Bununla birlikte tanrısal güçlerin kendilerini gösterdiği nihai evrenin fizikî dünya olduğuna inanan düşünür, Afrodit'in varoluşunun ardında yatan gerçek -tanrısal- nedeni anlayabilmek için, şairin anlatısının yorumlanması gerektiğini söylüyor. "... İlk Afrodit⁵⁹ iki nedenden doğdu. Aracı olan ve üreten nedenler. Kronos, tanrıçanın doğuşuna, babasının üretici güçlerini çağırarak aracılık etti. Uranos ise Afrodit'i hâsıl eden güç olarak, tanrıçanın gerçek varlık nedeni idi... Afrodit, evren ötesi bir tanrıça olduğundan yalnızca düşünceyle kavranabilen güzelliği temsil eder. O, en saf haldeki yaşamın dağıtıcısıdır da. Tanrıçanın, köpüklerin arasından sıyrılarak içinden çıktığı denizin uçsuz bucaksız derinliği, sonsuz yaşamın ifadesidir. Öte yandan köpük en saf, en doğurgan olan gücü ve hatta tüm yaşamı simgeler..." (Lankila, 2009: 38-39) diyor Proklos.

B. Homeros'ta Afrodit/ Söylencenin Ötesi

Homeros, *Odyseia*'nın Sekizinci kitabında; ozan Demodokos'un⁶⁰ ağzından, kahramanları Afrodit⁶¹, Ares⁶² ve Hefaistos⁶³ olan bir hikâyeye anlatmıştı. Tanrılar arasında hayli gürültü koparan yasak bir aşk ilişkinin dilden dile dolaşan öyküsüydü bu. "...Ares'le Afrodit, Hefaistos'un evinde gizlice sevişmişlerdi... Öte yandan olup

bünyesindeki formlara şekil verir. Başka bir ifadeyle; maddî dünyayı oluşturur. "Dünya Ruh" ferdî ruhları da kapsar. Öte yandan ferdî ruhlara zayıf bir karaktere sahip olduklarından -kimi zaman- maddî dünyanın büyümesine kapılmaya eğilim gösterirler. Bu noktada da bedenlerle birleşirler (doğarlar). Yeni- Platoncu düşünce; "Bir" tarafından yaratılan her varlığın, ona geri dönme arzusu taşıdığını savunur.

⁵⁷ Afrodit'in Proklos'un düşünce evreninde işgal ettiği en önemli yer; düşünürün ona, "Ferdî Birler" (Henadlar) arasında verdiği yerdir. Proklos'a özgü bir kavram olan "Ferdî Birler"; düşünürün "Bir" ile "Tanrısal Akıl" arasına yerleştirdiği varlık ötesi güçlerdir. Proklos; nedenler zincirinin tepesinde yer alan bu kuvvetleri, geleneksel Yunan tanrılarıyla özdeşleştirmiştir. Bir Henad Apollon olup, ışıklı şeylerin sebebi iken; başka bir Henad Afrodit olup, sevgi, aşk ve güzellikle ilgili şeylerin nedenidir. Çağdaş araştırmalar; Afrodit'i, Yeni- Platoncu evren şemasında öncelikle "evren ötesi" tanrılar arasına yerleştirmiştir. Platon'un Phaidros diyalogunda da anılan oniki tanrının üçerli dört grup oluşturduğu tabloda; tanrıçanın adı, Hermes ve Apollon'la birlikte anılır. Afrodit; "Evrensel tanrılar" başlığı altında bulunan ve yedi gezegen- tanrının üç gruba ayrıldığı "göksel tanrılar" arasında da; Helios ve Hermes ile bir üçlü oluşturur (Brisson, 2004: 98).

⁵⁸ "Kratylos Üzerine Yorum" da.

⁵⁹ İ.Ö 5. yüzyılın geç dönemlerinden itibaren, düşünürler iki farklı Afrodit olduğu savını ileri sürmüşlerdi. Uranos ve Gaia'dan doğan Afrodit; "ilk", "göksel" ya da "yaşlı" sıfatlarıyla nitelendiriliyordu ve beden kadar ruh sevgisini de temsil ediyordu. Homeros'un, Zeus ile Dione'nin kızı olarak andığı Afrodit ise; "halkın Afrodit'i" ya da "genç Afrodit" olarak biliniyor ve yalnızca fiziksel aşkla ilişkilendiriliyordu.

⁶⁰ Odysseus'u misafir eden Phaiak kralı Alkinoos'un saray şairi.

⁶¹ Zeus'un kızı.

⁶² Savaş tanrısı. Zeus'un oğlu.

⁶³ Ateş ve sanatların total tanrısı. Zeus'un oğlu. Afrodit'in kocası.

bitenin tek şahidi olan Helios⁶⁴, hemen yetiştirmişti haberi Hefaistos'a. Bir tuzak kurmaya karar vermişti âşıklar için total tanrı. Doğruca demir ocağına gitmiş ve bir ağ örmüştü çözülmaz zincirlerden. Kısıkrak kapatacaktı içine karısıyla âşığını... Demirleri yatağın ayaklarına çepeçevre dolamış, bir de zincir yaymıştı üstüne... Bu zincirleri hiç kimse göremezdi. Mutlu tanrılar bile...

O sırada pusuda bekleyen Ares, Hefaistos'un evden ayrıldığını görmüş ve Afrodit'in yanına koşmuştu hemen (Şekil 3). İki âşık, sevişmek üzere yatağa uzanmış ama Hefaistos'un ustaca yaptığı demir ağ sınıksı sarmıştı onları. Ne kollarını kimlatabiliyorlardı, ne bacaklarını... Yine Helios'un haber verdiği Hefaistos eve dönmüştü hemen. Kapısının önünde durmuş, bağırıyordu öfkeyle avaz avaz. Topalım diye hor gördü beni Zeus'un kızı, demişti... Kabahat bende değil, sakat doğmuşsam... Bakın şunlara, nasıl yatmış sevişirler benim yatağında... Sanmam burada yatmak istesinler bundan böyle... Artık istemezler uyumak burada yan yana, ama zincirlerle kurduğum kapan tutacak onları... Tüm tanrılar duymuştu onu, toplanmışlardı tunç evin önünde... Poseidon⁶⁵, Hermes⁶⁶, Apollon⁶⁷... Yalnız tanrıçalar yoktu, utanmışlardı... Bir kahkahadır kopmuştu sonra tanrılar arasında, görünce marifetlerini çok akıllı Hefaistos'un... Öte yanda Poseidon gülmüyordu hiç... Bıraksın istiyordu Ares'i, Hefaistos... Çözsün zincirlerini... Verecekti ne dilerse ona... Razi olmuştu sonunda total tanrı, tutsakları bırakmaya... Güvenmişti Poseidon'a..." (Homeros, 2005: 154- 156).

Şekil 3
Afrodit ve Ares
Pieter Isaacs (1569- 1625)
(<http://www.google.com.tr/images/>)

Bunun yanında Proklos için⁶⁸ bu öykü; Afrodit kadar Ares ve Hefaistos tarafından da simgelenen tanrısal güçlerin, evrendeki oluşumlar üzerindeki hâkimiyetini yansıtır. Ares; evrenin bütünlüğünü bozan karşıt ilkelerin varlığını güvence altına alarak dünyadaki çeşitliliğin nedeni olurken Hefaistos; duyulur dünyadaki düzeni yaratarak tabiatı üretici güçlerle dolduruyor. Öte yandan Ares karşıt ilkelere âhenk vermek, Hefaistos ise kendi yaratısına algılanır bir güzellik katmak için Afrodit'e ihtiyaç duyuyor. Hefaistos ile Afrodit arasındaki ilişkinin, -Zeus'un arzusuna uygun

⁶⁴ Güneş tanrı. Uranos ile Gaia'nın çocuklarından.

⁶⁵ Deniz tanrısı. Zeus'un kardeşi.

⁶⁶ Haberci tanrı. Zeus'un oğlu.

⁶⁷ Işık tanrısı. Okçuluk, bilicilik ve sağlık tanrısı olarak da bilinir. Zeus'un oğlu.

⁶⁸ "Devlet Üzerine Yorum" da.

olarak gerçekleşen- bir evlilik ilişkisi olarak anılması; bu çiftin evren ötesi ve göksel âlemdaki etkisine vurgu yapıyor. Ares'in tanrıça ile olan ilişkisi ise ihanet olarak nitelendiriliyor. Zira "... Duyulur dünyayı yaratan için, güzelliğe biçim veren ve şeyleri bir arada tutan neden ile birleşmek doğaldır. Dünyevî şeylerdeki farklılığı ve zıtlığı gözleyen içinse, birleştirici güç yabancısıdır. Tanrılar arasında ayırıcı olan kuvvetler, birleştirici olan kuvvetlere direndiği için, söylenceler, farklı nedenlerin birleşmesini ihanet olarak anar..." diyor Proklos. Fakat bu tür bir birleşme aynı zamanda evrenin oluşumu için gereklidir de. Yoksa "karşıtların uyum içinde birleşmesi ve dünyada hüküm süren savaşın barışla sonuçlanması" mümkün olmaz. İşte bu nedenle Hefaistos, karısıyla âşığını Olympos'lu tanrıların bile göremediği zincirlerle bağlar ve "Ares'in ayırıcı nitelikteki karşıtlıklarıyla Afrodit'in birleştirici nitelikteki erdemlerini uyum içinde bir araya getirir. Çünkü oluş, her ikisine de ihtiyaç duyar".

Helios'un Afrodit ile Ares arasındaki yasak ilişkiyi haber verişini, Güneş tanrının, evrensel biçimleri yaratırken Hefaistos'a eşlik edişiyile açıklayan Proklos öte yandan Olymposlular'ın, tuzağa düşen âşıkları görünce attıkları kahkahayı, tanrısal güçlerin evrendeki hâkimiyetini gösteren gizemli bir işaret olarak nitelendiriyor (Lankila, 2009: 32- 34).

Homeros'un İlyada destanına konu alan Troya⁶⁹ savaşı; bir mücadelenin öyküsü olmaktan öte tanrılarla insanların yan yana, iç içe geçen yaşamlarının bir yansımasıydı. Öte yandan Proklos'a göre; bu hikâyenin, gerek tanrıların kendi aralarında gerekse insanlarla olan ilişkilerini resmeden sayısız anlatısı, simgesel olarak yorumlanmaya açıktı. Bunlar arasında Afrodit'e dair hikâyeler de yer alıyordu. Tanrıçanın savaştaki tutumu ve aşk büyüsunü taşıyan memeliğini Hera'ya ödünç veriş gibi.

Homeros'a bakılırsa; tanrılar iki yana ayrılmışlardı savaşın başında. Afrodit, Ares, Apollon, Artemis⁷⁰ ve Leto⁷¹ Troyalılar'ın yanında yer alırken; Hera⁷², Athena⁷³, Poseidon, Hermes ve Hefaistos güçlü Akha⁷⁴ ordusunun koruyucusuydular.

Şair için; Afrodit'in Troyalılar'ı koruyup kollaması, Paris'in⁷⁵ Troya prensi olmasıyla açıklanabilirdi. Öte yandan Proklos; evrendeki oluşumların, karşıt unsurların uyum içinde birleşmesiyle gerçekleştiğini düşünüyordu. Bunun için "güçsüz olanın, daha güçlü olanla uzlaşması" (Lankila, 2009: 36) şarttı. Öyle ise Afrodit'in birleştirici bir unsur olarak, zayıf olan tarafın yanında yer alması, kaçınılmazdı.

Destanın Ondördüncü kitabında; Zeus'un İda Dağı'ndan⁷⁶ savaşa müdahale ettiğini ve üstünlüğün Troya ordusundan yana olduğunu söylemişti Homeros. Öte yandan Hera bu duruma içerlemiş, baş tanrıyı savaştan uzak tutmak için, dağa giderek onu baştan çıkarmaya karar vermişti. Afrodit'in sihirli memeliğini de ödünç

⁶⁹ Hisarlık.

⁷⁰ Av tanrıçası. Apollon'un kardeşi.

⁷¹ Titan. Apollon ile Artemis'in anası.

⁷² Baş tanrıça. Zeus'un kız kardeşi ve karısı.

⁷³ Savaş tanrıçası. Zeus'un kızı.

⁷⁴ Danaolar ya da Pelasglar olarak da bilinen Yunan ırkı.

⁷⁵ Yahut Aleksandros. Kral Priamos'un oğlu. Hera, Athena ve Afrodit arasında düzenlenen güzellik yarışmasında; altın elmayı Afrodit'e sunmuş, tanrıçanın gözdesi olmuştu.

⁷⁶ Kaz Dağı.

alacaktı. “... Süslenip püslenip İda’ya gidecekti. Belki Zeus onu koynuna alıp sevişmek isterdi, o zaman dökerdi üstüne ılık, tatlı uykuyu... Tanrısal merhemle sildi gövdesindeki kirleri. Kokusu göklere, tapınaklara yayılan tanrısal yağla ovundu... Elleriyle saçlarını taradı, pırıl pırıl tanrısal örgülerini ördü... Sonra tanrısal bir giysi giydi üstüne, süslerle bezeyip Athena işlemiştii ona bu giysiyi. Tutturdu göğsünü altın iğnelerle. Yüz püsküllü bir kemer kuşandı. Küpeler taktı iyice delinmiş kulak memelerine, üçtaşlıydı bu küpeler, dut kadar, ortalığa yayılır, göz kamaştırırdı güzelliği. Örttü başını yepyeni, güzel bir örtüyle, gün gibi apaktı bu örtü. Parlak ayaklarına bağladı güzel sandallar...” (Homeros, 1997: 330- 331) diyordu şair. Ama bununla da yetinmemişti ulu tanrıça.

Şekil 4
İda Dağı’nda Zeus ile Hera
Andries Cornelis Lens (1739–1822)
(<http://www.google.com.tr/images/>)

Afrodit’ten ödünç istemişti sihirli memeliğini. Kocasını baştan çıkarmayı koymuştu kafasına (Şekil 4). Kıramamıştı ulu Hera’yı, aşk tanrıçası. Çözmüştü göğsünden nakışlı memeliğini, o alacalı bulacalı kurdeleyi. Alımlı olan ne varsa onun içindeydi. Sevgi, cilveleşme, şakalaşma. Hatta aşk. En akıllı insanları bile baştan çıkartan aşk. “...Al bu memeliği, sar göğsüne. Her şey işlenmiş bunun içine, ama her şey...” (Homeros, 2007: 332) demişti Afroditte ona.

Proklos’a göre⁷⁷; Afrodit, memeliğini göğsünün üzerinde taşıyarak âdeta içerdiği güçleri sergiliyordu. Hera ise bu renkli kurdeleyi iki göğsünün arasında saklıyordu. Çünkü -memeliği taktıktan sonra Afrodit’in tüm niteliklerine sahip olmuş olsa da onun varlık tarzı farklıydı. Gerçi Zeus ile birleşerek bir güç oluşturuyordu. Ama bu birliktelik için harici gereçlere ihtiyaç duymuştu (Lankila, 2009: 37).

Kanımızca bu yorum; Homeros’un Zeus ile Dione’den doğma dediği Afrodit ile Hesiodos’un Uranos ile Gaia’nın kızı olarak andığı Afrodit’i tek bir kişilikte birleştiriyor. Bir yanıla Olympos’lu ama öbür yanıla Gökyüzü’nün kızı, Kıbrıs’lı olan tanrıçayı.

⁷⁷ “Devlet Üzerine Yorum”da.

C. Troya'lı Paris'in Tercihi/ Bir Yanılgının Portresi

Eski Yunan'ın anlatı geleneği; Troya savaşının sebebini, Olympos'un üç tanrıçası arasında düzenlenen bir güzellik yarışmasının sonucuyla ilişkilendiriyordu. Efsaneye göre; Hera, Athena ve Afrodit arasında düzenlenen ve kazananın altın bir elmayla ödüllendirileceği yarışmada, hakemlik görevi -baş tanrı Zeus tarafından- o vakit çobanlık yapan Troya'lı Paris'e verilmişti. Her biri birbirinden güzel üç tanrıça, her biri reddedilmesi imkânsız şeyler vaat etmişlerdi genç adama. Hera Asya'nın krallığını, Athena ise sonsuz akıl ve başarıyı sunmuştu ona. Afrodit'in vaadi ise güzeller güzeli Helena'nın aşkı idi. Bu güzel kadına sahip olmak için yanıp tutuşan Paris, seçimini Afrodit'ten yana yapıp, altın elmayla ödüllendirmişti tanrıçayı (Şekil 5). Genç adamın Sparta'ya⁷⁸ gidişi ve Helena'yı kaçırap Troya'ya getirişi bir felakete neden olmuş, Yunanistan'dan gelen Aka'lar, genç kadını kurtarmak ve intikam almak⁷⁹ için yakıp yıkmışlardı tüm Troya'yı.

Şekil 5
Paris'in Kararı
Peter Paul Rubens (1577- 1640)
(<http://kazkat.com/images/>)

Proklos'a göre; bu hikâye, Yeni- Platoncu felsefenin ruhbilim düşüncesi ışığında irdelendiğinde anlam kazanır. Buna göre; ruhlar, tanrısal rehberliğin yardımıyla bu dünyaya gelirken, kendi mizaçlarına en çok uyan yaşam biçimini seçerler. Bu durumda soylu bir hayat Hera'ya bağlıyken, felsefi bir yaşam -Athena'nın temsil ettiği- Zeus'a tâbidir. Öte yandan aşka eğilimli bir ruh, Afrodit'i seçecektir. Şuursuz bir ruhun kendisi için neyin iyi olduğuna karar vermeyeceğini savunan Proklos; Paris'in tercihini, özensiz olarak nitelendirir. Genç adamın, yalnızca tasavvurla farkına varılabilecek olan gerçek güzelin değil ama algılanır güzelin ardına düşmüş bir ruha sahip olduğunu iddia eder. "... Kavrayış ve bilgeliği kendisine rehber edinen gerçek aşk -bunların yardımıyla- gerçek güzelle algılanır güzelin arasındaki farkı anlayabilir. Bu, Afrodit kadar Athena'yla da ilişkilidir..." (Lankila, 2009: 26) diyor Proklos.

Bununla birlikte Paris'in seçimini bir yanılgı olarak adlandırması; Proklos'un dünyevî aşkı küçümsediği anlamına gelmez. Fakat onun için dünyevî aşk; Afrodit'in yol gösterici ışığı altında geçilebilen ve gerçek -tanrısal- güzele ulaşan yolda sadece bir duraktır.

⁷⁸ Antik Yunanistan'da kent.

⁷⁹ Helena Sparta kralı Menelaos'un karısı idi.

4.VARGI

Eski Yunan'da aşkın ve güzelliğin tanrıçası olan Afrodit'e dair en eski söylenceler; onun Gökyüzü'nün kızı olduğunu, Kıbrıslı olduğunu söylüyordu. Sonraları Olympos'lu tanrılar arasında da bir yeri oldu. Ama her zaman aşka dair, sevgiye dair ne varsa hepsinin ondan geldiğine inandı insanlar. Öykülerde dile gelen, söylencelerde anlatıla gelen de işte bu yönüydü onun.

Öte yandan Proklos gibi Yeni- Platoncu bir düşünür için; Afrodit, her şeyden önce aşk ve sevgi gibi iki soyut kavramın simgesiydi. O; aslında evrensel düzeyde birleştirici bir güç idi. Bu yüzden Afrodit'e dair tüm söylenceler, tanrıçanın bu niteliğini imleyen anlatılar olarak yorumlanmalıydı.

KAYNAKÇA

- Aristofanes. (1946), Kurbağalar (çev. Nevzat Hatko), Milli Eğitim Basımevi, Ankara
- Brisson, L. (2004), How Philosophers Saved Myths: Allegorical Interpretation and Classical Mythology, University of Chicago Press, Chicago
- Califf, David. (2003), "Metrodorus of Lampsacus & The Problem of Allegory: An Extreme Case", "Arethusa, 36, 22- 31"
- Güçlü, A.; Uzun, S; Yoksal, Ü. (2003), Felsefe Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Herodotos. (1991), Herodot Tarihi (çev. Müntekim Ökmen), Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul
- Hesiodos. (2010), Tanrıların Doğuşu ve İşler ve Günler (çev. Furkan Akderin), Sosyal Yayınlar, İstanbul
- Homeros. (2005), Odysseia (çev. Azra Erhat, A. Kadir), Can Yayınları, İstanbul
- Homeros. (2007), İlyada (çev. Azra Erhat, A. Kadir), Can Yayınları, İstanbul
- Kranz, W. (1984), Antik Felsefe (çev. Suad Baydur), Sosyal Yayınlar, İstanbul
- Lamberton, R. (1992), Homer's Ancient Readers, Princteon Uni. Press, New Jersey
- Lankila, Tuomo (2009), "Aphrodite in Proclus' Theology", Journal for Late Antique Religion and Culture, 3/ 2009, 21- 43
- Ovidius. (1994), Dönüşümler (çev. İsmet Zeki Eyuboğlu), Payel Yayınevi, İstanbul
- Peters, F. (2004), Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü (çev. Hakkı Hünler), Paradigma Yayınları, İstanbul

Platon. (1995), Devlet (çev. Sabahattin Eyuboğlu, M. Ali Cimcoz), Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul

Platon. (1996), Diyaloglar 1 (çev. Sabahattin Eyuboğlu), Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul

Seyffert, O. (1957), A Dictionary of Classical Antiquities, George Allen& Unwin Ltd., London

Speake, G. (1994), Dictionary of Ancient History, Penguin Books, London

<http://en.wikipedia.org/wiki/Proclus> (15/01/2012)

<http://www.google.com.tr/images?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wiki/File:Venus>(15/01/2012)

<http://www.google.com.tr/images?imgurl=http://avorticistking.files.wordpress.com>
(15/01/2012)

<http://www.google.com.tr/images?imgurl=http://www.bonzasheila.com/stories/aphroditeares.html> (15/01/2012)

<http://www.google.com.tr/images?imgurl=http://upload.wikimedia.org/wiki/File:ZeusandHera> (15/01/2012)

<http://kazkat.com/images/h135.jpg> (15/01/2012)

I was born in Ankara in 1972. I was graduated from The Faculty of Letters, the department of Classical Archaeology in 1994. In 2006 I got my doctorate degree with the study of "Art and Philosophy in Ancient Greece". Since 1997, I have been working in Gazi University. And since last year, I have been working as an assistant professor in The Faculty of Literature, Archaeology department. My research interests are Homer, Greek mythology, Greek culture, ancient art philosophy and Greek philosophy.

1972 senesinde Ankara'da doğdum. 1994 yılında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Klasik Arkeoloji Bölümü'nden mezun oldum. 2006'da "Antik Yunan'da Felsefe ve Sanat" başlıklı çalışmayla doktora derecemi aldım. 1997'den beri Gazi Üniversitesi'nde çalışmaktayım. Geçtiğimiz yıldan itibaren Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nde yardımcı doçent olarak görev yapıyorum. Homeros, Yunan mitolojisi, Yunan kültürü, antik sanat felsefesi ve Yunan felsefesi konularında çalışmalar yapmaktayım.